

סימן כב

מסחר בבעלי חיים טמאים

שאלה:

האם מותר לסחור בבעלי חיים טמאים. הכוונה "לסחור" במקרה שבנדון הינה לרכוש את החיה/הבהמה הטמאה בעודה בחיים במדינה אחת ולמוכרה במדינה אחרת.

באם הדבר מותר האם קיים הבדל בין חזיר לשאר בעלי החיים וכן האם יש הבדל כאשר הסחר הוא בכיוון יבוא למדינת ישראל?

תשובה:

בשולחן ערוך (יורה דעה סימן קיז) נפסק:

כל דבר שאסור מן התורה, אף על פי שמותר בהנאה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה (לי המחבר), (או להלוות עליו) (ת"ה סימן ר') (ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו עובדי כוכבים אסור) (כך משמע מ"י מהגהות מיימוני פ"ח דמאכלות אסורות), חוץ מן החלב, שהרי נאמר בו: יעשה לכל מלאכה (ויקרא ז, כד). ואם נזדמנו לצייד חיה ועוף ודגים טמאים, (וכן מי שנזדמנה לו נבלה וטריפה בביתו), (טור), מותר למכרם ובלבד שלא יתכוין לכך. הגה: וצריך למכרה מיד, ולא ימתין עד שתהא שמינה אצלו (ב"י בשם א"ח). וכן מותר לגבות דברים טמאים, בחובו, מן העובדי כוכבים, דהוי כמציל מידם (רשב"א בתשובה). ואסור למכור לעובד כוכבים נבלה בחזקת כשרה (טור). (ועיין בחושן המשפט סימן רכ"ח). וכל דבר שאין איסורו אלא מדבריהם, מותר לעשות בו סחורה.

הלכות אלו מוזכרות במשנה במסכת שביעית (פרק ז משנה ג) שם נאמר: ... שאין עושים סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים.

ובמשנה הבאה שם:

צדי חיה עופות ודגים שנזדמנו להם מיני טמאין מותרים למכרן רבי יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר ובלבד שלא תהא אומנותו בכך וחכמים אוסרין:

בתלמוד הירושלמי¹ מובא דרשה המהווה מקור לאיסור הסחורה, וכך נאמר שם:

1. ירושלמי מסכת שביעית פרק ז הלכה א, ודומה לזה גם בתלמוד בבלי פסחים כג ע"א.

מה תלמוד לומר "וטמאים יהיו לכם" אלא אחד איסור אכילה ואחד איסור הנייה כל דבר שאיסורו דבר תורה אסור לעשות בו סחורה, וכל דבר שאיסורו מדבריהן מותר לעשות בו סחורה. והרי חמור!! למלאכתו הוא גדל, והרי גמל!! למלאכתו הוא גדל.

נחלקו הפוסקים בשאלה האם זוהי דרשה גמורה והאיסור הוא דאורייתא או שזהו אסמכתא והאיסור הוא דרבנן – גזירה שמא יבוא לאכול מאכלות אסורות, או שמא יחשדו בו שכשם שסוחר בהם לצורך אכילה כך אוכל מהם. ויש שכתבו שיסוד האיסור הוא דאורייתא אך הכתוב מסר לחכמים לקבוע את גדריו.²

היתר "נזדמנו לו"

הבאנו לעיל את המשנה שהביאה מחלוקת בגדרי ההיתר למי שנזדמנו לו דברים טמאים – למכרן.

בפירוש משנה זו נחלקו המפרשים:

הר"ש מפרש שת"ק היתר רק לציידים שנזדמנו ברשתם מיני בע"ח טמאים למכרם. ר' יהודה חולק עליו ומתיר לכל אדם שנזדמן לו מין טמא למכרו, ואילו חכמים סוברים כת"ק שההיתר הוא רק לצייד, אלא שלדעת ת"ק ההיתר לצייד הוא רק אם הבהמה הטמאה כבר נלכדה ברשתו, ואילו לחכמים מותר לצייד לצוד מינים טמאים בכוונה.

הרמב"ם בפירוש המשנה סובר שהן ת"ק והן ר' יהודה מתירים לכל אדם שנזדמנו לו מינים טמאים למכרם. אלא שלת"ק ההיתר הוא רק אם נלכדו ברשתו שלא בכוונה, ואילו ר' יהודה מתיר לאדם שנזדמנו לו מינים טמאים – לצוד אותם בכוונה. חכמים חולקים ומתירים רק בצייד ורק אם נלכד ברשתו שלא בכוונה. להלכה פסק הרמב"ם כחכמים.³

טעם ההיתר המיוחד בציידים הוא בכדי שיהיה להם מהיכן לשלם את המס שמטילה עליהם המלכות,⁴ וחכמים לא חלקו בדבריהם והתירו זאת גם במקום שהציידים אינם נדרשים לשלם את המס.⁵

על פי היתר זה כתבו הפוסקים להיתר לקצב השוחט בהמות כדי למכרן לישראל

ובספרא שמיני פרשה ג ד"ה פרשה ג נדרש מהנאמר בדגים טמאים: "שקץ הוא לכם" – שלא יעשה בהם סחורה.

2. ר' ט"ז סימן קיז ס"ק א, ש"ד שם ס"ק ב, פתחי תשובה ס"ק ו, שו"ת דעת כהן (עניני יו"ד) סימן נח.

3. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה יז

4. ירושלמי שביעית פרק ז הלכה א

5. בית יוסף יו"ד סימן קיז

ונזדמנו לו טריפות, למכרן לגוי מפני שכוונתו לכשירות, והרי זה כצייד שנזדמנו לו מינים טמאים.⁶

נחלקים הפוסקים בשאלה האם מותר ליהודי אחר לקנות מן השוחט שנזדמנו לו טריפות ולהרויח במכירתן. דעת הש"ך שההיתר למכור ב"נזדמנו לו" הוא רק לשוחט, אולם, אסור ליהודי אחר לקנות את הטריפות מהשוחט בזול על מנת למכור אותן לגוי ביוקר, שהרי נמצא שהוא עושה סחורה בדברים אסורים.⁷ לעומתו סובר הט"ז⁸ שהדבר מותר משום שהקונה מן השוחט הרי הוא כעומד במקומו של השוחט ושלוחו הוא, ומוסיף שכן המנהג פשוט.

להלכה הכריע ר' עקיבא איגר שאין למחות במי שמיקל לסחור בספק טריפות שנוצרו באיטליזים, וזו לשונו:⁹

לדינא בודאי טוב ימלט ממנה, והבא לשאול ראוי להודיע לו שצדדי ההיתר רחוקים וראוי להתרחק מזה, אבל למחות אין מוחין. וטוב שמעכ"ת יברר עניני טריפות ודאים ולהזהיר להשוחט, שבאלו יודיע להטבחים שלא, ימכרו לישראל להרוויח בהם,

עם זאת, מותר למתווך לסייע לבעל הטריפה למכור את הטריפה לגוי והוא רשאי לקבל על כך שכר טרחו.¹⁰

להשהות ע"מ למכור ביוקר

נחלקים הפוסקים בשאלה האם כאשר נזדמנו לשוחט טרפות וכדו' עליו למכור זאת מיד או שמא מותר לו להשהותם כדי שיוכל לקבל עליהם מחיר טוב יותר.

דין מפורש בענין זה מצאנו בנוגע למי שנפלו לו בירושה בע"ח טמאים. בגמרא במסכת בבא קמא (דף פ עמוד א) נאמר:

וכן גר שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו, אין מחייבין אותו למכור מיד, אלא מוכר על יד על יד.

הרמ"ע מפאנו (שו"ת סימן כט) למד מגמרא זו גם לנידוננו:

ואפ"י נתמנו לו מינים טמאים בלבד מותר לזכות בהן מן ההפקר שאין לך מציל לעצמו גדול מזה, ובלבד שימכור אותם לאוכליהם בזריזות לפי מקומם ושעתם ולא ישארו אצלו לפטמם ולהשתכר בהם, הא למה זה

6. חידושי הריטב"א פסחים כג ע"א ד"ה והרי שרצים. טור ורמ"א יו"ד סימן קיז.

7. ש"ך יו"ד סימן קיז ס"ק ח, ועי' תוס' סוכה לט ע"א ד"ה וליתבי שכתבו: "ואפשר הקונה מתבירו כדי להרויח ולמכור ביוקר היינו נמי סחורה".

8. ט"ז שם ס"ק ב.

9. שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורה קמא סימן עד

10. ר' ראבי"ה תשובות וביאורי סוגיות סימן תקע"ד בשם אביו ר' יואל הלוי.

דומה למי שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו דאמר מר בפרק מרובה פ' ע"א אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד, עד כאן.

לשיטתו איפא מותר לשוחט להשהות בע"ח טמאים בביתו עד שיזדמנו לו קונים במחיר סביר, אך אסור לו להשהותם על מנת לפטמם ולמוכרם ע"י במחיר גבוה יותר.

לעומתו, בשו"ת חוות יאיר (סימן קמב) סובר שאין ללמוד מדברי הגמרא העוסקת ביורש שהבע"ח הטמאים הגיעו אליו בלא כל מעשה מצידו, לצייד או לשוחט שהוא הביאם אליו, וכך הוא כותב:

דודאי שרי למכרו תיכף מש"כ לאסוף אסיפות מהם שבזה ודאי יש חשש תקלה שרז"ל חששו לזה בכמה דוכתי והרי הש"כ פסק כא"ח דבנזדמנו לו טמאים עם טהורים צריך למכרם יחד לא כ"א בפני עצמו כ"ש אם מכר הטהורים ומשהה הטמאים עד שיזדמן לו קונים ביוקר ולא הקילו רק בדהוא לא עביד מידי כגון שנפלו לו חזירי בירושה לתירוץ תוס' האחרון בפ' כל שעה כ"ג ע"א. סוף דבר אע"פ שהוגד לי שנהגו כך כמה וכמה ב"ב הגונים מיושבי פרזות מבלי מוחה מ"מ ידי אל תהי בו להתירו אם לא שיורני ויודיעני המתיר על מה לסמוך...

דברים שהותר בהם סחורה

דברים שאינם עומדים לאכילה

על פי הירושלמי שהובא לעיל, מותר לעשות סחורה בחמור וגמל משום שעומדים למלאכה ולא לאכילה. נחלקים הראשונים בשאלה האם מותר לסחור בבע"ח טמאים שבד"כ עומדים לאכילה, כאשר מטרת הסוחר היהודי הינה לצורך אחר, למשל לצורך משיחת עורות בשומנם.

דעת ר"ת¹¹ שהעיקרון הקובע הינו מטרתו של היהודי. לשיטתו מותר ליהודי לסחור בבע"ח טמאים אם מגדלם שלא למטרת אכילה, ומה שהזכיר הירושלמי חמור וגמל הוא משום שסתמן שלא לאכילה, אך הוא הדין כל בע"ח אחר שמגדלו שלא לאכילה. יוצא מן הכלל הינו החזיר עליו גזרו שלא לגדלו אף כאשר המטרה אינה אכילה.¹²

דעת הרשב"א¹³ לעומתו שההיתר הוא רק בדבר שרובן מגדלים למלאכה, אך בדבר שרובן מגדלים לאכילה, אף אם כוונתו אינה לאכילה – אסור, גזירה שמא

11. תוספות ב"ק דף פב ע"ב ד"ה לא יגדל

12. גמ' ב"ק פב ע"ב.

13. שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רכג, וכן משמע מתוסי' פסחים כג ע"א ד"ה אמר קרא, בתרוץ ראשון ואחרון ע"ש.

יבוא לאכול מהם. אכן בעורות של בע"ח טמאים יהיה מותר לסחור גם לשיטתו שהרי אינם עומדים לאכילה.¹⁴

מלשון השו"ע משמע שפוסק כרשב"א וא"כ אסור יהיה לסחור בדברים המיוחדים לאכילה, אף אם כוונתו שלא לאכילה. אכן מסתבר שאם הדברים נפסדו מאכילת אדם, נעשו כדברים שאינם מיוחדים לאכילה ומותר יהיה לסחור בהם.

בהסתמך, בין השאר, על כך, התיר הרב עוזיאל (שו"ת משפטי עוזיאל כרך א השמטות סימן ה) ליהודי, לקנות מבית המטבחיים כל המעיים של הבהמות, בין הכשרות ובין הטריפות, ולמכור את הטריפות לגויים לתעשיית נקניקים, וכך הוא כותב:

במעיים שקונה ישראל לשם תעשיית נקניקים הואיל ובשעה שהוא קונה אותם אינם בעין ולא ידוע כמות הטריפות ומציאותם, והואיל והמעיים עצמם אינם מיוחדים לאכילה אלא רוב תשמישם הוא לתעשיית מיתרים או כיסי נקניקים והואיל והיהודי הסוחר בהם מיחדם שלא לשם אכילה וכבר כתבנו מ"ש רש"ל בשם העט"ז דביחדו שלא לצורך אכילה מותר. והואיל והמעיים אלה אינם ראויים לנקניקים אלא אחרי יבוש וגרידה עד שיעשו כעץ יבש שאין בו כל לחלוחית ולא טעם והוא נפסד מאכילה. מכל טעמים אלה נראה לי שמותר לישראל לסחור במעיים טרפות אחרי שהתיבשו לתעשיית נקניקים, דלא אסרה תורה סחורה אלא בדבר המיוחד למאכל או שמוכרו לשם מאכל ולא בדבר שאינו ראוי למאכל ושמוכרו שלא לשם מאכל... והוא הדין בנדון דידן מעים העשויים לנקניקים שמיבשים אותם לגמרי עד שנעשים כעור יבש שאינם ראויים למאכל אדם לגמרי אפילו שיש מי שאוכל אותם ע"י הבשר שבתוכם מעל מקום הואיל והם עצמם אינם ראויים לאכילה ונמכרים שלא לאכילה מותר לסחור בהם.

בשו"ת אגרות משה (חלק יו"ד ב סימן לז) התיר מאותו טעם לסחור בקופסאות המכילות מזון לכלבים הנעשה מנבילות וטריפות, אף אם הדבר ראוי גם לאכילת אדם, משום שעל הקופסאות נכתב שהן מיועדות לכלבים:

אבל אף בראוי האוכל אשר בהקופסאות גם למאכל אדם, נמי כיון דקופסאות אלו שנכתב עליהן שהוא לכלבים לא יקחם שום אדם למאכל אדם, מסתבר שאף הרשב"א שהביא הב"י סימן קי"ז והש"ך סק"א שסובר שמה שמיוחד למאכל אסור לסחור בו אף למוכרו שלא לצורך אכילה, מודה באלו שמותר לסחור בהן למוכרן על מה שנתייחדו, דהא אף

14. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תפט

שראוין לאכילת אדם עכ"פ מיוחדין הם רק לאכילת כלבים ולא לאדם. דהא לא כתב הרשב"א שדבר שראוי לאכילה אסור לסחור בהן אף שלא לאכילה אלא כתב שדרך בני"א לגדלן כדי לאוכלן ואין רובן עשויין לתשמישן אסור לעשות בהם סחורה יצאו חמור וגמל שאין אדם מגדל רובם אלא למלאכתן עיי"ש, הרי הוא כמפורש שאם אף רק רובם שלא לאכילה מותר לעשות סחורה אף שאיכא מיעוט שהוא לאכילה, וכ"ש דבר המיוחד רק לכלבים לכל העולם כהא דקופסאות המיוחדים לכלבים שאף מיעוט ליכא שיקחום לאכילת אדם, אף שראוין לאכילה אין אחד רוצה לאכול מהן, שמותר לעשות סחורה.

עוד הוא מוסיף שעצם העובדה שהמדובר בקופסאות סגורות אינה מתירה את הסחורה אילו היה מדובר במאכל אדם, אלא שבנידון דידן יש להתיר מהטעם דלעיל.

איסורי דרבנן

על פי הירושלמי שהובא לעיל, מותר לעשות סחורה בדברים האסורים מדרבנן, וכן פסק הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה יח). מכאן שמותר, למשל, לסחור בגבינות האסורות באכילה מדרבנן.¹⁵

חלב, דם, אבר מן החי

כתב הרמב"ם (שם הלכה טז) שגם חלב (בצירי), אף שהוא אסור מהתורה, מותר בסחורה, משום שנאמר בו: "יעשה לכל מלאכה", וכן פסק בשולחן ערוך.

מדברי הרמב"ם משמע שהיתר הסחורה בחלב הוא אף כאשר מטרתו לאכילה,¹⁶ אלא שהוא מוגבל רק לחלב של בהמה טהורה שבו עוסק הפסוק, ולא בחלב של בהמה טמאה.¹⁷

ר"ת, לעומ"ז, לשיטתו שהובאה לעיל, סובר שהעיקר תלוי בכוונתו של הסוחר, והיתר הסחורה בחלב הוא רק כאשר אינו עומד לאכילה. במקרה כזה תהיה מותרת הסחורה גם בחלב של בהמה טמאה.

בפתחי תשובה (סימן קיז ס"ק א) הביא שגם דם מותר בסחורה משום שהוקש למים, וכן אבר מן החי שהוקש לדם.

סוחר המתווך בין גויים

נחלקים הפוסקים בשאלה האם היתר "נזדמנו לו" שהובא לעיל, נאמר גם בנוגע לסוחרים שלעיתים מזדמנים להם גם בע"ח טמאים.

15. רבינו ירוחם נתיב טו חלק ה דף קלו טור ד.

16. ר' פרי"ח יו"ד סימן קיז ס"ק ד.

17. ר' שו"ע יו"ד סימן קיז ובשי"ך שם ס"ק ד.

דעת הרמ"ע מפאנו (שו"ת סימן כט) שהדבר אסור לכתחילה:
לפיכך בדרך מקח וממכר אפי' בהזדמן ואקראי בעלמא אסור לקנות מהם, אלא שאם עבר ולקח לא קנסוה רבנן שיהא אסורן אסור הנאה.
לעומתו בשו"ת מכתם לדוד (חלק יו"ד סימן יד) השתמש בהיתר "נזדמנו לו" גם בנוגע לסוחר.

הוא התיר לסוחר יהודי אשר התפרנס מתיווך בין גויים שונים, ואשר בין הסחורות בהם סחר היו גם חתיכות חזיר מיובשות, להמשיך בעיסוקו, תוך הסתמכות, בין השאר, על כך שזוהי פרנסתו ועל כן כאשר נזדמן שהגוי מוסר לו סחורה הכוללת מאכלות אסורות, דינו כדין צייד שנזדמנו לו בע"ח טמאים שמותר למכרן.

אכן הוא מוסיף שאסור לו מיוזמתו לעודד את הגוי למסור לו מאכלות אסורות משום שבכך הרי הוא כמי שמכוין מלאכתו בדברים האסורים.

נימוק נוסף שהביא בשו"ת מכתם לדוד להיתר הוא שהסוחר עצמו אינו קונה ואינו מוכר אלא פועל בשליחותו של הגוי ועל פי ההלכה אין שליחות לגוי.¹⁸
עם זאת, הוא כותב, טוב יותר שלא ישא ויתן בידו אלא יביא את הגויים אל הסחורה שיראוה בעצמם:

ואם בא יבא לעשות הטוב והישר בעיני שמים מורין ליה שלא ישא ויתן ביד דהיינו שלא יקבל מיד המוכר שום חתיכה דא"י להראות העמים כדרך הסרסורים אלא אם ירצו הקונים לראות הסחורה נכבשיניהו דניידי שיבואו הם עצמם אצל המוכר לראות בעיניהם... ואי אזלי בתר טעמא כפי מה שמבואר בדברי הרשב"א דטעמא הוא שמא יבא לאכל מהם פשי דהיינו דוקא כשהם בידו אבל כאן דלא אתו לידיה ליכא למיחש למידי... ואי נמי נימא כטעם המבואר בדברי הר"ב ש"ך בסי' הנז' דלעולם לשמא יבא לאכל לא חיישי דאטו ברשיעי עסקי אלא הטעם הוא משום דהרואה שסוחר בדבר האסור לצורך אכילה יחשוב שכשם שסוחרן לצורך אכילה כך הוא אוכל מהן ע"ש דה"נ ליכא למיחש לרואים כל דלא חזו בידיה ולא מידי ואין כאן אלא דברים בעלמא ולית לן בה...

נימוקו השני של המכתם לדוד, על פיו יש מקום להיתר כאשר היהודי אינו נושא ונותן ביד, שנוי גם הוא במחלוקת, ובשו"ת האלף לך שלמה (חלק יו"ד סימן קפח) חולק עליו וכותב:

הנה לפענ"ד זה איסור גמור דענין סחורה אינו כשאר לאוין שבתורה

18. ועי"ש שהוסיף שאף את"ל שיש שליחות לגוי לחומרא, שמא הלכה כמ"ד שאיסור הסחורה הוא דרבנן ובכה"ג לא החמירו רבנן בדרבנן.

התלוין אקרקפתא דגברא שאדם לא יעשה כן אבל ע"י נכרי אין איסור בדבר, אבל איסור סחורה הוי כאן איסור הנאה ובודאי באיסור הנאה אין חילוק בין אם נהנה בעצמו או ע"י נכרי והכל אסור, כן ה"נ בזה רק דבזה חלקה התורה וגלתה דהדברים מותרים בהנאה אך היינו אם נודמנה לו אבל לעשות ממנו סחורה נשארו באיסוריהן.

נתינת מעות לגוי והנאה מרוחיו

בשו"ת חתם סופר (חלק ב (יו"ד) סימן קח) כתב שהשאלה האם להתיר ליהודי לסחור בדברים טמאים בלא שאלו יבואו לידו תלויה בטעמו של האיסור: אם הטעם הוא החשש שמא יבוא לאוכלו יש מקום להתיר, אולם אם זו גזירת הכתוב הרי שגם בנסיבות אלו יהיה אסור.

למעשה חושש החתם סופר לאפשרות שהאיסור הוא מחמת גזירת הכתוב, אך בכל זאת מוצא דרך להקל בשעת הצורך בנסיבות בהן בנוסף על כך שהיהודי יפעיל את המסחר מרוחק, הוא גם לא נחשב על פי דין תורה כקונה את הדברים הטמאים, וזו לשונו:

אלא לפ"ז אם לא קנה הישראל החזירים בדין קנין התורה נמצא אינן של ישראל ומותר ליטול הריווח ע"כ יש להמציא היתר בהפ"מ = בהפסד מרובה = על אופן זה שהישראל ילוה מעותיו להמשרת והוא קנה לעצמו חזירים וינחרם ואח"כ יקנה הישראל ממנו הבשר בעד חובו שהוא חייב לו ולא ימשוך ולא יתעסק כלל והגוי יקצב ויתן הקרן והריווח לישראל דלכמה פוסקים אין ישראל קונה מגוי בכסף בלי משיכה ולרוב הפוסקים אין קונים במלוה עכ"פ וא"נ קונה ה"ל כגובה בחובו דמותר דה"ל כמציל מידם.

מ"מ מסיים החתם סופר כי "שומר נפשו ירחק מכל אלו ויזכה להתפרנס בהיתר ולא באיסור".¹⁹

פוסקים אחרים כתוב להתיר במקום הצורך נתינת כסף לגוי על מנת שיסחור בדברים טמאים כאשר היהודי אינו מתערב כלל במסחר אך מקבל אחוז מסוים מן הרווחים, כשם שהתירו באופן דומה נתינת כסף לגוי לפני שבת באופן שהגוי מעצמו יסחור בכסף בשבת.²⁰

19. ועי' גם בפתחי תשובה שם ס"ק ו.

20. שו"ת חיים ביד סימן יח, שו"ת יורו משפטיך ליעקב סימן קלד. וראה גם שו"ת דעת כהן (עניני יו"ד) סימן נח שנטה להתיר בשעת הדחק מכירת העסק לגוי כאשר היהודי ינהה מן הרווחים, אלא שהתנה היתר זה בכך שיצטרף עמו עוד אחד לפחות מגדולי ההוראה המפורסמים.

מכאן יש ללמוד להתיר במקום הצורך החזקת מניות בחברה הסוחרת בדברים טמאים כאשר מנהלי החברה ועובדיה הם גויים.²¹

סיכום

באופן כללי אסור ליהודי לסחור בבעלי חיים טמאים. יוצאים מן הכלל המקרים הבאים בהם יהיה מותר ליהודי לסחור בדברים טמאים:

- א. דברים שאינם מיועדים לאכילת אדם, כגון קופסאות מזון בע"ח, עורות של בע"ח טמאים וכדו'.
- ב. דברים האסורים מדרבנן כגון גבינות עכו"ם.
- ג. חלב (בצירה) של בהמה טהורה, אבר מן החי ודם.
- ד. יש המקילים ביהודי הקונה ספק טריפות שנוצרו באיטליזים וסוחר בהם.

במקום הצורך מותר לסוחר יהודי לסחור במוצרים שבתוכם עלולים להיות מוצרים שאינם כשרים ובלבד שהסוחר היהודי לא יזום את המסחר בדברים הטמאים.

במקום הצורך, מותר ליהודי להחזיק במניות בחברה הסוחרת בדברים טמאים כאשר מנהלי החברה ועובדיה הם גויים.

כאשר מוכרים מוצרים שאינם כשרים בהתאם לאמור לעיל, אם המדובר במוצר העומד לאכילת אדם יש לציין עליו בצורה בולטת שהמדובר במוצר לא כשר, כדי שלא ימכר ליהודי שיסבור בטעות שהמדובר במוצר הכשר לאכילה.²² בכל מקרה אסור למכור מוצרים שאינם כשרים לצורך אכילה של יהודים.

21. ראה ספר כתר, מחקרים בכלכלה ומשפט עפ"י ההלכה, כרך ב, שמירת שבת בכלכלה המודרנית, פרק ד, לענין שבת וכאמור, ה"ה לענייננו.

22. שו"ע יו"ד סימן פו סעיף י. וראה בענין זה מאמרו של הרב זאב וייטמן, הטיפול בטרופת במדינת ישראל, תחומין כה בעמ' 321 ואילך.